

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre 16 kor.
 Negyedévre 4 "
 Helyben házhoz hozva:
 Egész évre 20 kor.
 Negyedévre 5 "
 Václékra postán szállítva:
 Egész évre 24 kor.
 Negyedévre 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok vissznadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, április 27.

Polónyi és Lengyel.

Ez a két név itt a cimben megfér
 békésen egymás mellett, egyébként egy-
 mással csak a bíróság előtt találkozhatnak.

Emlékszik még mindenki arra a haj-
 szára, melyet Lengyel Zoltán indított
 Polónyi ellen. Egy kis Zola-utánzással
 kiállott s bírhatt j'accuse! kapuján ő is
 vádat emelt. Most pedig ő került a vád-
 lottak padjára s onnan kell helyt állania
 állításaiért, melyek egy miniszteri bár-
 sonsyszéket fordítottak fel.

Sajnálatos dolog volt az a felfordítás.
 Polónyi erős kézzel fogott neki olyan re-
 formoknak, a melyek sok tisztességtelen
 egzisztenciának nyakát szegték volna.
 Mondják, hogy e reformok által fenye-
 getett érdekekben kell keresni a Polónyi
 ellen rendezett hajtóvadászat rugóját.
 Nem tudjuk Annyi azonban bizonyos,
 hogy Polónyi bukása óta ezekről a re-
 formokról szó sem esik többé. Most pe-
 dig, ha Lengyel Zoltán ül is a vádlottak
 padján, az igazi vádlott mégis csak
 Polónyi.

Élet-halál harc kezdődik a budapesti
 esküdtbíró előtt. Ma már sokat vesz-
 tett érdekességéből a két gyűlölködő férfi
 csatája. Más dolgok foglalják el az elméket
 s az egész már jórészt csak régi
 kelevény fölfakasztása. Az ország jó hire
 érdekében most csak egy a fő: essünk
 túl rajta minél kevesebb zajjal, minél
 hamarabb.

A szenzációs tárgyalásról, mely nem csak
 a főváros közönségét, de az egész országot fog-
 lalkoztatja, tudósításunk a következő:

A tárgyalás.

Féltizkor tömve van a hallgatóság részére
 fenntartott hely. Az országgyűlési képviselők a
 a három részre osztott karzatot foglalták el.

Először Polónyi Géza foglalja el helyét.
 Oldalán a fia, Polónyi Dezső ül. Mellette és
 előtte az akták egész tömege, az aktákon túl
 pedig Balás Elemér kir. ügyész.

Most vagy tizenöt kötet hatalmas, nagy
 könyvet helyez el egy szolga a vádlottak pad-
 ján. A könyvbástya mellé ül Lengyel Zoltán, a
 vádlott. Előtte egy kis asztal van. Mögötte a

védői asztalnál foglal helyet Vázsonyi Vilmos,
 a védő.

A hangulat valósággal ünnepélyes, amikor
 Zsitvay Leóval élén bevonul a bíróság. Körül-
 belül tíz óra, amikor az elnök e szavakkal meg-
 nyitja a tárgyalást:

— A mai napra kitűzzük tárgyalásra Poló-
 nyi Géza országgyűlési képviselőnek, mint fő-
 magánvádlónak Lengyel Zoltán ellen sajtó ut-
 ján elkövetett rágalmozás címén indított bün-
 perét. A vád »A Nap« 1907. január 21. szá-
 mában megjelent. »Vádat emelek...« című
 cikket inkrimálja. A közvédat dr. Balás Ele-
 mér ügyész képviseli. Megállapítja, hogy a fe-
 lek megjelentek. A tanúk közül nem jelent meg
 Sándor Pál, gróf Andrássy Gyula, Gschwindt
 György és Thaly Emil, aki meghalt, valamint
 a Bécsből meghívott tanúk egy kivételével.

Az esküdtsek.

Ezután az esküdtsek megalakítására került
 a sor. Az első rendes esküdt Beer I. Izidor,
 Geiber Károly, Farkas Ferenc, Gittinger István,
 Uilmann Pál, Schwarcz Vilmos, Szamek Mihály,
 Lichtenstein Márton, Szegő Jenő, Leirer Lőrinc,
 Erneyi Lajos, Gömörly Sándor. Pótesküdtsek:
 Lenk Ödön, Mahunka Imre.

Az esküdtsek a megalakulás után elfoglalták
 helyüket. Az elnök hosszú magyarázó be-
 széddel tanítja ki őket.

A vádlott kihallgatása.

Az elnök Lengyel Zoltánt, a vádlottat szó-
 litotta.

Az elnök: Megértette a vádiratot?

A vádlott: Igen.

— Bűnösnek érzi magát?

— Nem.

— Ön gondoskodott arról, hogy a cikk
 megjelenjen?

— Igen.

— Volt önök között azelőtt is ellenséges
 viszony.

— Nem. Tisztán politikai küzdelemből
 eredt az ügy. A gyűlöletet nem ismerem. Az
 alkalmat, amiért a cikket meg kellett írnom,
 Halmos ismeretes nyilatkozata szolgáltatta, mert
 nem lehet engedni, hogy egy halálosan beteg
 embertől kikényszerítettek egy olyan nyilat-
 kozatot.

— Ön a nyílt levél következtében lépett
 ki a függetlenségi pártból?

— Nem léptem ki, hanem egy viharos
 ülésen, történetesen a cikk megjelenése nap-
 ján kizártak. Köztem és a párt között poli-
 tikai ellentétek voltak. Azt kívántam, hogy
 függetlenségi politikát csináljunk és a ve-
 zetők között ne tőrjünk inkorrekt em-
 bereket.

Az elnök elrendeli az inkriminált cikk fel-
 olvasását.

A vád.

Miután az esküdtsek letették az esküt, az
 elnök felolvastatta az ügyészi vádirat rendelkező
 részét. Mikovich bíró olvassa:

Dr. Lengyel Zoltán szabadlábban lévő 33
 éves, római katolikus vallású, krasznai szármá-
 zású budapesti lakos, ügyvéd, országgyűlési
 képviselőt mint szerzőt a B. T. K. 258. §-ába
 ütköző, a 259. és 262. §-a szerint minősülő
 sajtó utján elkövetett nyilvános rágalmozás vét-
 sége címén azzal vádolom, hogy a Budapestén
 Braun Sándor felelős szerkesztése mellett »A
 Nap« újságvállalat körforgógépein előállított »A
 Nap« című politikai napilap 1907-ik évi január
 hó 22-ik napján megjelent 19-ik számában
 »Vádat emelek...« Nyílt levél az orsz. függet-
 lenségi pártkör tagjaihoz» cím alatt közzétett
 cikkének lentebb idézte részeit mint szerző
 Polónyi Géza sértett ügyvéd és székesfővárosi
 bizottsági tagról, tehát mint törvény által alkot-
 tott testület tagjáról nyilvánosan olyan ténye-
 ket állított, amelyek valóságuk esetében a
 sértettet közmegejtésnek tennék ki s részben
 ellenében a büntető eljárás megindításának
 okául is szolgálhatnának.

E vádam alapjául a cikk következő részét
 jelölöm meg:

»Magamévá teszem Halmos János volt
 polgármesternek kimondott, de bűnügyi rémre-
 gényekbe illő módon visszavont vádját. Es az
 esetek közül már ma is vállalom négy konkrét
 esetnek bizonyítványát, ezek a Cséry-féle ügyre,
 a Dunagőzhajózási Társaságra, a Közuti és
 Városi villamos vasútra és a Gschwindt-féle
 gyárra vonatkoznak. Sajtóbíró előtt vál-
 lalom érettem a felelősséget és a bizo-
 nyítást.

Magamévá teszem a Beke Erzsébet-féle
 zsarolási ügy vádát. Polónyi Géza ügyvéd ko-
 rában Beke Erzsébettel szövetkezve, megszaro-
 lta gróf Nákó Sándort, a jelenlegi fiúmei
 kormányzót. Lehetetlen, hogy a zsaroló és a
 zsarolt egy kormány tagjai lehessenek. A dol-
 got bizonyítani kívánom gróf Andrássy Gyula
 belügyminiszter ural, gróf Nákó Sándor fiúmei
 kormányzó ural és dr. Jeszenszky Géza nagy-
 szentmiklósi ügyvéd ural.

E vád tekintetében a főtárgyalásra az E.
 L. T. 16. §-a értelmében a budapesti ki-
 rályi büntetőtörvényszék esküdtbíróága ille-
 tékes.

Lengyel Zoltán kéri az egész cikk felol-
 vasását.

Az elnök megtagadja a kérés teljesítését,
 mert egyelőre csak az inkriminált rész tartozik
 az ügyre.

Vázsonyi Vilmos dr. védő, kéri az elnököt,
 hogy engedje meg a védelem a bizonyítást a
 legszélesebb terjedelemben. A bíróság határo-
 zathozatal végett vissza vonul tanácskoznia.

Az elnök jelentést tesz a tanácskozás ered-
 ményéről. A bíróság úgy határoz, hogy a bizo-
 nyítás terjedelmére és sorrendjére vonatkozólag
 a védelem előterjesztéseit a bíróság nem fogja
 tekintetbe venni. A bizonyítás terjedelmére nézve

Sirolin

Emeli az étvágyt és a testhőt, meggyö-
 veti a köhögést, váladékot, éjjeli izzadást.

Tüdőbetegségek, hurutok, számar-
 konyos, skrofulozis, influenza

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Mint hogy értéktelen utáztatokat is kínálnak, kérjen mindenki
 „Roche“ eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc).

„Roche“

Elgátló orvosai rendelkezésre a gyógyszerár-
 tban. — Am. Orvostudományi Akadémia.

mindenkor csakis az elnök tebet majd előterjesztéseket,

Dr Vázsonyi védő, a bíróság határozatával szemben semmisségi panaszt jelent be.

Az elnök elrendeli a bizonyítást sor rendszer szerint először a

Beke Erzsébet-féle ügy

tényállására vonatkozólag.

Dr Jeszenszky Ferenc, gróf Nakó Kálmán ügyvéde az első tanu, az elnök kérdéseire elmondja, hogy gróf Nakó Kálmán egyezséget kötött Beke Erzsébettel, melynek értelmében 3000 korona évjáradékot biztosított Beke Erzsébetnek.

Elnök: El még Beke Erzsébet?

— Két éve halt meg.

— Hol helyezték el az okiratot?

— Dr Rupp Zsigmondnál.

Mikor kaptak felszólítást arra nézve, hogy iparkodjanak Beke Erzsébettel egy kedvezőbb egyezséget kötni?

— Ebben az időben Rupp Zsigmond levélben hívta fel gróf Nakó Kálmánt, hogy mivel az ügyet Beke Erzsébet Polónyihoz vitte, jó lesz egyezkedni, mert különben botrány lesz. Ugyancsak Rupp tanácsára az öreg kegyelmes ur is meglátogatta Polónyi Gézát. Az öreg kegyelmes ur ekkor bizott meg engemet, hogy vegyem fel az ügyvitelét.

Elnök: Volt Beke Erzsébetnek valami jogos igénye?

— Szerintem nem volt.

— Meddig tárgyaltak Polónyival, ez ügyben?

— Körülbelül két napig.

— Tanácsolta ön a gróf urnak, hogy kösse meg az egyezményt.

— Nem.

— Megegyeztek végre Beke Erzsébettel?

— Igen. Polónyi Géza maga diktálta a feltételeket.

Balázs kir. ügyész: Mekkora összeget juttattak ezen újabb egyezmény alapján Bekének?

— 6000 koronát.

— Mondta Polónyi hogy ő is rajta lesz, hogy a dologból botrány legyen.

— Nem.

Dr Vázsonyi Vilmos: Fontosnak tartanám,

hogy felderítsék ki volt Beke Erzsébet, milyen erkölcsstelen előéletet él, hogy zsarolt és lopot egy életen keresztül.

Elnök: Majd felteszek én néhány kérdést. Van valami szorosabb viszony a gróf és Beke Erzsébet között?

— Igen?

— Iparkodott a család Beke Erzsébettől a grótot meg szabadítani?

— Igen?

— Dr Vázsonyi védő: Kérem a tanut, mondja meg mekkora vagyont kapott ezen egyezmény megkötése előtt Beke Erzsébet az öreg kegyelmestől.

Tanu: Körülbelül kétszáz ezer korona árát.

Védő: Igaz az, hogy egy Andrassy-uti palotát ajándékozott neki a gróf?

— Miért kellett Nákó Sándornak, a jelenlegi fiúmei kormányzónak ez ügybe avatkozni?

— Mert maga az öreg kegyelmes kérte őt.

— Hogyan távozott Abbáziából az öreg kegyelmes?

— Egy ingben, ruha nélkül valósággal szökött Beke Erzsébet körmei közül.

— Miért kért egy izben gróf Nákó Sándor detektiveket magához?

— Mert Beke Erzsébet megfenyegette a grótot, hogy lelövi, ha megakadályozza őt abban, hogy az öreg kegyelmest ismét körmei közé kaparítsa.

— Dr Rupp nem úgy mondotta a grófnak, hogy azért kell okvetlenül kiegyezni Beke Erzsébettel, mert az ügy Polónyihoz került?

— Az én impresszióm is ez volt.

— Miért?

— Nem tudom.

— Nem azért, mert Polónyi vette a kezébe?

— Nem emlékszem.

— Kihez küldték az évjáradékot?

— Néha Polónyi kezébe is.

— Kaptak Polónyitól felszólító levelet is?

— Igen, egy izben egy előtünk ismeretlen 5000 koronáról.

— Amikor egy estilapban Polónyit zsarolással megvádolták, érintkeztek Önök Polónyival?

— Igen. Levelet küldtem Polónyinak, a levélben kijelentettem, hogy a támogatás a gróféktól ered. Erre egy levelet kaptam Polónyi Dezsőtől,

amelyben azt írta, hogy Nákó Sándor fiúmei kormányzónak állana első sorban érdeklében, hogy nyilatkozzék. Erre felmentem én Burgyán Aladár képviselő barátommal Polónyiekhez, hogy megkérdezzem, miért áll a grófnak érdeklében, hogy nyilatkozzék. Polónyi Dezső azt mondta, hogy ezzel a nyilatkozattal minden elintéződné. Polónyi Dezső még felkért, hogy látogassam meg Polónyi Gézát a minisztériumban, én felmentem oda, de Polónyival nem találkoztam. Ekkor elhatároztam, hogy többé ez ügyben Polónyival nem fogok érintkezni.

Elnök: Mire kért Polónyi nyilatkozatot?

— Hogy az ő eljárása korrekt volt.

Dr Vázsonyi: Be lett ezzel az ügy fejezve?

Tanu: Nem. Polónyi hivatott a lakására. De nem mentem.

Lengyel Zoltán: Hivatta magát? Miért?

— Hogy nézzem meg, hogy ő az egész ügyön csupán 42 koronát keresett. (Derűtség.)

Lengyel Zoltán: Mit mondott Nákó Sándor, amikor Polónyi nyilatkozatot kért tőle?

— Hogy Polónyinak legjobb ha nem nyilatkozik.

— Igaz, hogy Beke Erzsébet bárónőnek nevezte magát és hogy ilyen névjegyeket is csináltatott?

— Igaz az, hogy Polónyi amikor Beke a grótot megakartta zsarolni így szolt volna önhöz:

— »Kedves öcsém, gavallér ember ilyen esetben hallgat és fizet.«

Tanu: Röviddelül ilyet mondott.

— Es azt is mondotta, hogy itt nem az a fontos, hogy jogos-e Beke kérése; hanem a botrány megakadályozása?

— Igaz. A botrány szóra emlékezem.

— Tudd-e arról, hogy Rupp Zsigmond közjegyző azt mondta Beke Erzsébetnek, hogy az ő ügyéből csak egy ember tud Magyarországon pénzt facsarni és ez — Polónyi Géza.

— Igen.

— Hát arról van tudomása, hogy Beke egy magzatelhajtás feljelentésével megszarolta a grótot?

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A vádlott.

Írta: Krón János.

A tárgyalóterem hatalmas góthikus ablakain játszi, reszkető napsugár szűrődött be; ott táncolt, ott vibrált az asztalon álló feszület Istenemberének a fájdalmas arcán, megvillant a börtönörök szuronyának a hegyén, aztán odatévedt annak a magas, halvány férfinak a sápadt arcára, aki ott állt a zöld asztal előtt.

Egy pillanatra téveteget mosoly futott át az arcán, aztán fáradt, el-elcsukló hangon szakgattottan beszélni kezdett:

Hallgassanak meg uraim! Elmondok önöknek mindent, aztán nem bánom, itéljenek el bármire, rám nézve a halál csak megváltás volna! Öt éve, hogy elvettem a feleségemet, akit a rajongásig szerettem. Ott laktunk a külváros egyik csöndes, egyszerű kis házában, szerényen bár, de megelégedetten, boldogan, szívünkben a szerelem rózsás tavaszával.

Szerelmünk gyümölcse két édes kis angyal, egy fiúcska s egy leány volt.

— Szegény kis árvám — tette hozzá pár pillanat múlva — kitől fogtok ezentúl kenyeret kérni?...

— A boldogságunk, sajnos, nem tartott sokáig! A gyár munkáisi közt, ahol én alkal-

mazásban voltam, egy idő óta valami különös megmagyarázhatatlan forrongás, valami lázas, elfolyt, kitörni készülő indulat volt észlelhető. Az eddig józan, munkaszerető, vidám emberek lelkében elfolytott titkos elégedetlenség vert tanyát, dacosan villogó szemekből az elkeseredés, izzó gyűlölet vésztojósó villámai cikáztak elő.

Munkájuk végeztével nem siettek haza a békés családi tűzhely jóleső, gondolatfelejtő melege mellé, hanem a korcs-ába tódultak, ahol megnyerő külsejű, mézes-mázos beszédű urak tartottak hatalmas, nagy, lelkesítő szónoklatokat a »nép« helyzetéről, tetszetős, sokatmondó, nagyotgérő jelszavakat hangoztattak s a tudatlan, egyszerű emberek lelkét égő, fanatikus gyűlölettel töltötték el a magasabb társadalmi osztályok, a vagyonos elem, az *uri kutyák* s minden ellen, a mi nem — vörös.

Beszéltek jogokról, mikből mi, a »hontalanok, a hazátlan bitangok, az elnyomottak a tőke rabszolgái« ki vagyunk tagadva, száműzve. S mi hittünk a szép szavak megnyerő varázsának! Bujtogatásuk eredménye az lett, hogy a munkások ledobták a kalapácsot, a vésőt a pörölyt s kezdetét vette az az átkos, áldatlan, elkeseredett küzdelem, aminek *sztyájk* a neve.

Sokáig húzódtott a harc, makacs elszántsággal, égő gyűlölettel. Megtakarított pénzcském lassanként elfogyott s a szekrényben már nem volt egy falat kenyér sem!...

Oh, uraim! Fel tudják-e önök fogni ennek a szónak a rettenetes, lélekmegrázó borzalmát, nincs kenyér!

El tudnak-e önök képzelni két parányi kezét, amelyek kérve nyulnak felém egy falat kenyérért s azokból az édes, okos kis szemekből az éhség tüze csillámlott elő! Ha lelkembe láttak volna akkor, mikor az a két ártatlan kis ajak olyan panaszosan gyűgyögte:

»Kenyeret apácska, csak egy falatka kenyeret, hiszen olyan éhesek vagyunk!«

Ha látták volna a kinnak a marcangoló, tépő gyötrelmét, amely akkor a lelkembe vágott!...

A vádlott elhallgatott; melle zihálva hörgött, kezét ideges, borzadó remegéssel húzta végig szeméi előtt, mintha e kínzó, gyöttrő rémképeket akarta volna onnan elűzni, aztán lassu, remegő hangon ismét beszélni kezdett.

— Nem fáraztom önöket sokáig uraim, rövid leszek. Az állapotok már türhetetlenek voltak, a helyzet rettenetes volt. Türtünk önteláldozással, vad, elkeseredett, fanatikus elszántsággal, mert vakon biztunk a győzelemben. S türtem én is, hü »elvtárs« akartam lenni s nem tört ki lelkemben az indulat elfolyt, izzó vulkánja, mikor egy alkalommal azt láttam, hogy kis fiam a játszópajtása kezéből kikapta a kenyeret és elszaladt, reszkető rémült arccal elbujt, hogy mohón, télve megehesse azt a kő-

Van szerencsém a n. é. uri közönség szives tudomására hozni, hogy a

a legdivatosabb angol szöveteim megérkeztek, melyből a legelegánsabb ruhákat kedvező feltételek mellett készítek.

tavaszi idényre

A. n. é. közönség szives támogatásáért esedezve vagyok kiváló tisztelettel

KISS ISTVÁN, angol uri szabó

— Színház utca 4. (Adorján-palota.) —

— Tudok.
 — Hát arról, hogy Beke valósággal fogásban tartotta a grófot?
 — Igen.
 — Hát az igaz-e, hogy Nákóék családi tanácsot tartottak abból a célból, hogy az öreg legyelemest kiszabadítsák.
 — Tudja-e, hogy Nákó Sándort Beke lelvélével fenyegette.
 Elnök: Honnan tudja ezeket?
 Tanu: Nákóéktól.
 — Tudta ezeket a részleteket Polónyi?
 — Valószínűleg.
 Lengyel Zoltán: Kizárólag a botránytól való félelem miatt kötötték meg a Polónyi által támogatott egyezményt?
 — Igen.
 — A gróf zsarolásnak minősítette Polónyi eljárását.
 Elnök: Megtiltom, hogy erre válaszoljon.
 Dr Vázsonyi: Kivánom, hogy erre a tanu válaszoljon.
 Elnök: Nem kellemetlen önnek a dolog?
 Tanu: Nem.
 — Akkor tessék!
 — A gróf úgy nyilatkozott, hogy megszarolva nem érzi magát, de az ügy kellemetlen.
 — Tud arról, hogy a gróf feljelentést tett Beke ellen.
 — Igen.
 — Az ügyész indítványozza, hogy Polónyit is hallgassák ki tanuként.
 Polónyi Géza kéri, hogy ő mint főmagánvádó, — kérdéseket intézhessen a tanuhoz.
 Elnök ezt megengedi Polónyinak.
 Dr Vázsonyi kéri a tanu meghiteltetését.
 Az elnök 10 perc szünetet ad.
 Szünet után Polónyi kérdéseket intéz a tanuhoz.
 — Tud-e arról, hogy Polónyi a miniszteri tanácsban azt mondta, hogy Beke megszarolta.
 — Ezt nem mondta. Azt hallottam, hogy a végrendeletet eltüntette, mire Polónyit fel-

kemény száraz kenyérhéj darabkát. Rabolt a kenyérről, rabolt az az ártatlan gyermek!...
 Feleségem a sok nélkülözés következtében súlyos beteg lett. Ott feküdt halthalványan, a ház tüzében izzó szemekkel, arcán a halál égő tüzrózsáival, a szégyes ágyon, melyből az utolsó párnát csak nemrég vittem el, hogy egy falat kenyérral néhány napot még kicsikarjunk, enyém számára az éhhaláltól!
 Aztán... aztán jött egyik csapás a másik után. A feleségem meghalt s a gyár igazgatósága beleunva a sikertelen békítési kísérletekbe, idegen munkásokat hozatott és azokkal folytatták az üzemet. És azért kellett nekünk egy félévig nyomorognunk, éhezniünk, hogy a nagy, a világot megváltó eszméket, a téglaszin lobogót győzelemre juttassuk! Ha, ha, ha!...
 Mikor két kis gyermekemet kézen fogva ki kísértem azt a gyalulatlan deszkakoporsót, amely az én egész világomat, boldogságomat zárta magába, akkor meggyötört lelkem mélyén retentő bosszút esküdtem, bosszút, azok ellen akik tönkretettek, félrevezettek, hazug, dögletes eszmékkal, megfertőztették a lelkeket, megutáltatták velem a becsületes munkát, békés, nyugodt életemet feldúlták! S másnap, amikor találkoztam azzal az emberrel a főnyelvtárs urral, aki áljelszavakkal félrevezetett, ferde eszméivel elvakított s vad dühvel fanatizált minden és mindenki ellen, aki nem ezeknek az átkos eszméknek a rabja, s megláttam az arcán azt a gunyos, pokoli, kárörvendő vigyor-gást, ami az ördög pófáját torzítja el, mikor egy ártatlan, lilomlelkű a hálójába tudott keríteni, akkor fellángolt lelkemben a keserűség, a bosszú emésztő tüze s egy irtózatossá csapással leütöttem a nyomorultat!...
 Ez volt a bűnöm uraim s most — ítéljenek!...

kerestem, de Polónyi kijelentette, hogy a végrendelet eltűnéséről nem tud semmit. Ezt a hírt Beke terjesztette róla.

— Igaz e, hogy Wekerle és Justh előtt kijelentette, hogy Polónyi eljárása korrekt volt.

— Elismerem és most is kijelentem, nem zsaroltnak magam.

A grófot megesketik.

Elnök a tárgyalást fél öt órára halasztotta.

Szünet után

Elnök a tárgyalás megnyitása után bejelenti, hogy Popovitsztól levél jött, melyben fontos államügyek miatt való távolmaradását indokolja, egyszersmint bejelenti, hogy csak pénteken jelenhetik meg a tárgyaláson. Bejelenti ezután az elnök, hogy Andrássy Gyula gróf belügyminiszter telefonon értesítette, miszerint meg fog jelenni a tárgyaláson. Az elnök bejelenti még, hogy Braun Mór beteg. Kérdést intéz az iránt, hogy a tanuak régi vallomását olvassák fel, vagy egy külön bizottság hallgassa ki. Az ügyész a régi vallomás felolvasását iudítványozza. A védő még ezt is ellenzi, mert az nem törvényes formában történt. A törvényszék elrendeli a felolvasást, mely miatt Vázsonyi semmisségi panaszt jelentett be. Ezután Polónyi kér szót.

Elmondja, hogy a délelőtti kérdéses iratokat akkor szerezte be mikor még Beke Erzsébetnek volt a képviselője. Akkor egyik részt Bekének és a másikat Nákó grófnak adta át. A pótlást pedig Nákó gróf halála után szerezte be Rop közjegyzőtől.

Andrássy Gyula gróf belügyminisztert az iránt kérdezik ki, hogy mikor megtudta az ügyet, már akkor egy miniszteriumnak voltak-e tagjai és hogy nem panaszkodott-e a fiúmei kormányzó, hogy Polónyi őt zsarolja. Andrássy gróf kijelenti, hogy Nákó gróf Polónyi eljárását nem tartotta zsarolásnak, de kellemetlenül érintette. Mikor erről szó volt akkor még nem voltak egy miniszterium tagjai, csak akkor mikor a lapban megjelent az inkriminált cikk. Kijelenti, hogy Nákó Polónyi eljárását korrektnek mondta.

Következett Hübös, Velich és Komlós kihallgatása, akik terhelőleg vallottak.

Bunyitay kanonok üdvözlése.

— A törvényhatóság tisztelgő küldöttsége. —

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága tudvalevőleg elhatározta, hogy *Bunyitay* Vince apátkanonoknak a Városliget rendezésére adományozott huszezer koronáért jegyzőkönyvi köszönetet mond, továbbá a Városligetet *Bunyitay*-ligetnek nevezi el s ezáltal a bőkezű adományozó nevét megörökíti. Elhatározta továbbá, hogy a közgyűlés jegyzőkönyvének kivonatát a főispán vezetése alatt küldöttség nyujtsa át a kiváló főpapa.

A törvényhatóság megbízásának vasárnap tettek eleget a küldöttek.

Glac Antal főispán vezetése alatt *Rimler* Károly polgármester, *Szokoly* Tamás orsz. képviselő és dr *Hoványi* Géza törvényhatósági bizottsági tag vasárnap tisztelgtek *Bunyitay* Vince kanonoknál.

Glac Antal főispán meleg szavakban adott kifejezést a város közönsége hálájának a fejlődési ajándékért s midőn az egész város nevében mély köszönetet mondott, egyuttal felkérte a nagylelkű adományozót, hogy engedje meg, miszerint a Városliget örök emlék okáért a *Bunyitay*-liget nevet viselhesse. Ezután átnyujtotta a városi közgyűlés erre vonatkozó jegyzőkönyvi kivonatát, amelyet alább egész terjedelmében adunk.

Bunyitay Vince apátkanonok könyekig elérkezve köszönte meg a küldöttség meg-

jelenését s végtelen boldognak mondta magát, hogy mint Szent László káptalanának kanonokja, valamit tehetett Szent László városáért.

Ezután a küldöttség tagjainak külön-külön is megköszönte, hogy hozzá fáradtak.

A küldöttség által átnyújtott köszönőirat a következő:

Nagyságos és Főbiszteendő Kanonok Ur!

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága 1908. évi április hó 9-én tartott ülésében Nagyságod által a Városliget rendezésére felajánlott huszezer korona kegyes adományt egyhangu lelkesedéssel hálás köszönettel elfogadta, egyben határozatilag kimondotta, hogy háláját és köszönetét Nagyságod előtt küldöttség útján juttatja kifejezésre és hogy a Városligetet örök emlékezet okáért *Bunyitay*-ligetnek nevezi el olyképen azonban, hogy a Városligetben levő *Döry-sziget* továbbra is érintetlenül *Döry-sziget*-nek nevezendő.

Ezen határozatban Nagyságod város közönségének őszinte tisztelete és hálája jut kifejezésre.

Tiszteli Nagyságodban a kiváló főpapot, aki egyházának buzgó szolgája, hazájának hű fia, tiszteli a munka, a szorgalom és a puritán élet mintaképét. Tiszteli Nagyságodban a kiváló polgárt és e város avatott krónikását, aki becses történeti műveivel, esztétikai érzésével messze földön ismerté tette nevét.

Háláját fejezi ki Nagyságod város közönsége Nagyságodnak fenkölt gondolkozásáért, áldozatkészségéért, nemes érzéséért, az ifjuság jövője iránti lelkesedéséért, amely kiváló tulajdonságok harmonicus együtthatása eredményezték azon nemes emberbaráti cselekedetet, hogy Nagyságod a Városliget rendezésének céljaira huszezer koronát adományozott, mi által lehetővé tette, hogy városunknak egyik legszebb, legalkalmasabb és legegészségesebb fekvésű helye rövid idő alatt parkká alakítsák át, hogy abban gyönyörűséget és üdülést találjon a város minden rendű és rangu polgára és testét edze az ifjuság, a haza jövő nemzedéke.

Nagyságod eme cselekedetével belépett ama kiváló főpapaok díszes és tiszteletreméltó sorába, akik e város polgáraival együtt éreztek s a kik áldozatkészségeikkel, humanus és kulturális intézmények létesítésével a város fejlődését előmozdították és nevüket hallhatatlannokká tették.

A város közönsége osztatlan hálával és lelkesedéssel emlegeti Nagyságod nevét egy *Ipolyi*, egy *Bémer*, egy *Nogáll*, egy *Schlauch*, egy *Winkler* nevével együtt.

Hogy Nagyságod iránt érzett különös tiszteletünket és hálánkat külsőleg is kifejezésre juttassuk, ezért határoztuk el egyhangu lelkesedéssel, hogy a Városligetet örök emlékezet okáért *Bunyitay*-ligetnek fogjuk nevezni.

Fogadja Nagyságod Nagyvárad város közönségének a tisztelet és hála ezen külső megnyilvánulását szeretettel és jó szívvél, — egyben arra kérjük, hogy tartson meg bennünket továbbra is jóindulatában és szeretetében.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának 1908. április hó 9-én tartott üléséből

a város közönsége nevében
Rimler Károly s. k.
 polgármester.

Bunyitay Vince kanonok az adományról szóló levelében csupán azt kötötte ki, hogy a liget rendezés az általa kijelölendő három egyen közbejöttével történjék s a rendezés módzataihoz azoknak jóváhagyása kéressék ki.

A tisztelgés alkalmával a jótékony főpap *Géczy* Lajost, *Szathmáry*-*Király* Andort és dr *Hoványi* Gyulát nevezte meg az általa kijelölt bizottság tagjai gyanánt. Végül azt is kérte, hogy míg ő él ne nevezék róla a ligetet, de ez a közgyűlés határozata után már nem teljesíthető.

Megmentett millió.

A biharmegyei iskolai alapok kezelését a hatóságok felületesen vették. Erről a kulturális rendeltetésű vagyonról 1868 óta alig tudtak valamit a felettes hatóságok. Azok a köteles földek, úgy voltak kezelve, ahogy a község, vagy az illető iskola fenntartóság akarta. 1868-ban ugyanis az urbéres viszonyok rendezése alkalmával az iskoláknak külön biztosítva lett egy-egy bizonyos jövedelem, melynek fedezetét egy megjelölt földterület hajtotta volna. Ennek a földnek jövedelmével az illető községek vagy iskolai fenntartó hatóságok kötelesek lettek volna elszámolni a közigazgatási bizottságnak. Ez a számadás évről-évre elmaradt.

Az ellenőrizetlen gazdálkodásnak természetesen az iskola adta meg az árát.

Vasady Lajos tanfelügyelő egy évvel ezelőtt a törvényben előírt intézkedések alapján minden olyan községből, hol iskolai alapvagyon van kitüntve bekívánta az azokról szerkesztett számadási kimutatásokat. Ezt azért is tette mert az államsegélyeknél ez is egyik irányadó tétel.

A tanfelügyelő felszólítása nagy feltűnést keltett, mert ez ideig ilyet a legtöbb helyen nem ismertek. Így egyedül Tamásda községe tudott csak rendszeres számadást felmutatni az iskolai alapvagyonról. A többi községek, valamint görög keleti és református iskolák fenntartói saját belátásuk szerint gazdálkodtak s erről nem adtak megfelelő számadást.

A gazdálkodás természetesen sehogy sem üti meg a követelmények mértékét, miért is a tanfelügyelő megindította az eljárást. A tanfelügyelő a talált állapotokról jelentést tett a megyei főügyésznek, aki mintegy 30 község és iskolai fenntartó hatóság ellen megindította a pert.

Az elszámolások alapján tekintélyes nagy összeget mentett meg a tanfelügyelő. A folyamatban lévő perekből szintén tekintélyes összeg fog befolyjni az iskolák céljaira.

Nógrádi megint szerkeszt.

A szerencsétlen sorsú Nógrádi Gyula immár egy hete hogy az elmebetegeknek lett lakója. Ez alatt teljesen megbarátkozott az új környezettel s bent is ugyanazt az életet akarja folytatni, mint kint folytatott — szerkesztő lett és mivel az elmebetegeknek nincs berendezve nyomdával is, hát csak egy példányban jelenik meg a szerkesztmény.

Nógrádi életmódjáról és új hivataláról tegnap egy gyógyult ember mondott el a rendőrségen egyes részleteket.

Weisz Gyula kereskedő-segéd ez év március havában Nagyváradon oly feltűnően viselkedett, hogy a rendőrségnek le kellett tartóztatnia. A szerencsétlen emberen az orvosok elmebajt konstatáltak és ennek alapján Weisz Gyulát beszállították az elmebetegekbe. Itt üldözési mániát konstatáltak rajta s gyógykezelés alá vették.

Alig kezdődött meg a gyógykezelés, mikor a budapesti vizsgálóbíró elfogatási parancsot adott ki Weisz ellen. Weisz ugyanis Fogel Bertalan budapesti kereskedő cégnél volt mint segéd alkalmazva és ott 629 koronát sikkasztott, amivel megszökött Budapestről.

Most, hogy a kórházban az orvosok Weiszon a gyógyulást konstatálták, a rendőrség megkeresésére az elmebetegekbe egyenesen a nagyvárad

rendőrségre vitték. Itt előadta, hogy üldözési mániája úgy keletkezett, hogy Budapesten egy este emberek támadták meg, valószínűleg anarchisták és megakarták őt ölni. Szerencsére a kórház megmentette ettől. A sikkasztásért járó büntetést azonban még nem felejtette el a hatósággal az elmebetegek és így ez ügyben tovább folyik az eljárás.

Weisz József tegnap a rendőrségen előadta, hogy az elmebetegekben Nógrádi Gyula szerkesztővel Berta Péterrel volt egy szobába szállásolva. A három ember az időt kártyázással töltötte, mely alatt Weisz, Nógrádit talpig derék becsületes boldognak ismerte meg.

Megunván a kártyázást, Nógrádi indítványára szerkesztőségé alakult át a szoba és Nógrádi felelős szerkesztő lett. A szerkesztett lap címe: »Paralízis szaklap.« Egy iv papíron jelent meg a furesa lap sűrűen tele írva elmebetegekbe illő sületlenségekkel.

A rendőrség Weisz Gyula ügyét a budapesti vizsgálóbíróhoz fogja áttenni.

UJDONSÁGOK.

* **Esperesi gyűlés.** A nagyvárad esperesi kerület papsága tegnap tartotta tavaszi gyűlését a nagyvárad-újvárosi plébánián. A gyűlésen, melyet a Szent László-templomban szent mise és Veni Sancte előzött meg, dr *Vucskics Gyula* esperes elnökölt. Jelen voltak *Imrik I. Zoltán*, *Richter Jenő*, *Halász Gyula*, *Hamernyik Sándor* plébánosok, *Makucz Ernő*, *Serly Viktor* képezdei igazgatók, *Csicsery Alajos* szemminárium aligazgató, *Feszeky Ferenc* theologiai tanár, dr *Sebestyén Endre* spirituális, *Gawender Izaurus* kapucinus házfőnök, *Szabó Ferenc* tanulmányi felügyelő, *Mellau István* hittanár, *Barabás György*, *Hágen Ferenc* és *Gálffy Sándor* káplánok. A gyűlés a rendes egyházi és iskolai dolgokon kívül főleg a husvétkor életbe lépett új házassági rendelettel foglalkozott, amelyről *Feszeky Ferenc* egyházmegyei tanácsos előadást tartott. Az esperesi kerület papsága elhatározta, hogy a *Kath. Sajtó-Egyesületbe* alapító tagul lép be s e célra 228 koronát adott.

* **Ülések a városházán.** Ez a hét ismét az üléseknek lesz szentelve a városházán. Ma, április 28-án délután 4 órakor a pénzügyi szakszabotmány tart ülést az ingatlanok értéknövekedési ügyéről, a bettermen-ről szóló szabályrendelet tárgyában. Holnap, szerdán, április 29-én délután 4 órakor a vármellenőző bizottság ülésezik. Csütörtökön, április 30-án délután 3 órakor a törvényhatósági bizottság rendkívüli közgyűlést tart a bettermen-ről szóló szabályrendelettervezet tárgyában. — Május 2-án, szombaton délután 4 órakor a nyugdíjbizottság, 5 órakor pedig Nagyvárad város központi választmánya tart ülést a jövő évi választók névjegyzéke ügyében.

* **A kórház-utcai vasúthíd kibővítése.** A kórház-utcai vasúthíd kibővítése tárgyában, amint irtuk a miniszter kiküldöttjei azon különös álláspontra helyezkedtek, hogy a kibővítést csupán a város érdeke kívánja s így a 38,000 korona költségnek legalább felét, tehát 19,000 koronát Nagyvárad városának kell viselni, különben nem bővítik ki a hidat. Ezt a kérdést a polgármester tegnap a városi tanács elé vitte s az ő előterjesztésére a tanács azon álláspontra helyezkedett, hogy a város 10,000 korona hozzájárulásig hajlandó áldozatot hozni, de ezenfelül többet nem áldozhat. Természetesen ez összeget is csak a törvényhatóság jóváhagyásától függőleg ajánlhatja meg. Ha a városi vasút megajánlaná a kibővítéshez a polgármester által kért 5000 koronát, még 4000 korona hiányoznék a miniszteri kiküldöttök által kért összegből.

* **Államkölcsönt a városoknak.** Az összes városok érzik a nehéz pénzügyi viszonyokat s megfelelő kamat mellett csakugy nem tudnak kölcsönhöz jutni, mint Nagyvárad városa. Ez ösztönözte Szeged városát, hogy feliratban mutasson rá a városok szorult helyzetére s úgy a kormánytól, mint a képviselőháztól kérje, miszerint a városok részére olcsó kamatu függő államkölcsönt, esetleg kamatmentes államkölcsönt adjon a kormány, mert az újabb létesítményeket a drága kölcsön mellett nem képesek megvalósítani. A feliratot pártolás végett Szeged városa Nagyváradnak is megküldte. Pártolni fogjuk bizonyára, csak lenne is némi eredménye.

* **A jegyzők és a millenáris év.** Az 1896. évben szolgálatban volt tisztviselőknél az 1896. évet 3 szolgálati évnél számítják a nyugdíjmegállapításánál. A jegyzőkre azonban ez a kedvezmény nem terjedt ki. A jegyzők a kedvezmény elnyerése iránt már folyamodtak egyszer, azonban a miniszter akkor elutasította, mert úgy kérték, hogy csak azok részesüljenek a kedvezményben, akik 1907-ben is tényleg szolgáltak, míg az időközben nyugalmazott jegyzők kiestek volna. A miniszter elutasító határozata alapján tegnap ismét kérvényt adtak be a jegyzők és most már úgy kérik a millenáris év beszámítását, hogy az, az 1896-ban szolgált minden jegyzőre kiterjesszessék, tehát azokra is, akik 1907. előtt nyugalmába mentek már, de 1896-ban még szolgáltak.

* **A közegészségügyi bizottság megalakítása.** Nagyvárad város közegészségügyi szakszabotmánya tegnap tartott ülésén választotta meg elnökét. Az ülésen jelen voltak: *Rimler Károly*, dr *Konrád Márk*, *Gerő Armin*, dr *Baróthy Akos*, dr *Pácz Sándor*, id. *Guttman József*, dr *Mayer László*, *Köszeghy József*, dr *Nemes Aron*, dr *Dőri Ferenc*, dr *Munk Béla*, *Kondor Mihály*, dr *Móricz Ernő*, *Hankovits Ferenc*, *Grósz Sándor*, dr *Cserenyés Béla* jegyző. Az elnök választásánál *Rimler Károly* elnökölt. Dr *Baróthy Akos* v. főorvos indítványára elnökké újból dr *Konrád Márkot* választották meg, akit *Rimler Károly* üdvözölt s továbbra is kérte ügybuzgóságát. Dr *Konrád Márk* megköszönte a bizalmat s kérve a tagok támogatását az elnöki széket örömmel fogadta el. — Ezután letárgyalták s némi módosítással elfogadták Nagyvárad város nyilvánossági joggal felruházott vegykisérleti és élelmiszer vizsgáló állomásának szabályrendelet-tervezetét, valamint a tüdőbetegek városi rendelő intézetének szabályrendelet-tervezetét. Végül dr *Dőri Ferenc* szólalt fel a városban elszaporodott kuruzslók, fogorvosi funkcióit végző fogtechnikusok ellen s indítványára a közegészségügyi bizottság javaslatot terjeszt a törvényhatóság elé, hogy irjon fel a miniszterhez az elharapódzott kuruzslás megállítására érdekében.

* **Dr Molnár Akos felolvasása.** Nagyvárad, előkelő közönség hallgatta meg vasárnap délelőtt dr *Molnár Akos* országgyűlési képviselő előadását, amelyet a keresk. és iparkamara és a biharmegyei gazdasági egyesület készített elő. Megjelentek a két közgazdasági faktor vezető egyénei is az előadáson. Dr *Molnár Akos* tanulságos, vonzó modorban olvasott fel érdekes dolgokat Angliáról, de különösen Londonról. A társadalmi viszonyok ismertetésén kívül bőven foglalkozott az ottani közgazdasági, forgalmi viszonyokkal. A mostani londoni magyar kiállítás meglepetését ajánlotta a hallgatóság figyelmébe s kiemelte, hogy sokat várhatunk kereskedelmi összeköttetés szempontjából a kiállítástól. Az érdekes felolvasásért dr *Sarkadi Lajos* kamarai titkár mondott köszönetet dr *Molnár Akos*nak.

* **Eljegyzés.** A leányvilág egyik ünnepeit tagját, Peiser Sárkát, Peiser Károly püspökségi mérnök bájos és nagyműveltségű szép leányát eljegyezte Papp Aurél bányamérnök.

* **A jegyzők nyugdíj jogosultsága.** A biharmegyei jegyzők és körjegyzők egyesülete tegnap kérelmet adott be az alispánhoz a nyugdíj ügy rendezése tárgyában. A jegyzők nyugdíjszabályzata tudvalevőleg most van rendezés alatt és erre egy bizottság van kiküldve. A jegyzők most kérik, hogy az alispán utasítsa ezt a bizottságot, miszerint a nyugdíjképen adandó teljes fizetés elnyeréséhez szükséges jelenlegi 40 évet 35 évre szállítsák le. A jegyzők indokolják eme kérelmet azzal, hogy 28—30 éves koránál előbb alig kap ma jegyzőséget valaki és így a nyugdíjként élvezendő teljes fizetés elnyerését csak 70—75 éves korukban érik el. Ezt az időt pedig alig 1 százaléka éri el a jegyzőknek. Míg a közigazgatási tisztviselő már a gyakornoki évek alatt is nyugdíj jogosult, tehát 20—22-ik évében már megkezdheti a 40 évet s 60 éves korában teljes fizetését élvezi.

* **Halálozás.** Weiss Gábor, a Léderer és Kálmán-féle szeszgyár r. t. nyug. vezérigazgatója vasárnap éjjel elhunyt. Temetése ma, kedden délután 2 órakor lesz a kert-utcai gyászházból. A gyászeset alkalmából a Biharmegyei Takarékpénztár és a Keresk. és Iparkamara épületére kitűzték a gyászlobogót. A kamarának hosszú ideig volt beltagja s utóbb levelező tagja. A kamara a temetésre vonatkozólag a következő értesítést adta ki:

A kamarának több ciklusán át volt tevékeny beltagja és levelező tagja, Weiss Gábor ur elhalálozván, temetése a f. évi április hó 28-ik napján d. u. 2 órakor saját házában (Kert-u.) fog végbemenni. Felkérjük ennél fogva a kamara t. beltagjait, hogy a gyászszertartáson testületileg megjelenni sziveskedjenek. Nagyvárad, 1808. április hó 27. A nagyvárad-i Kereskedelmi és Iparkamara: *Huzella Gyula* kir. keresk. tan. elnök. Dr *Sarkadi Lajos* titkár.

* **Nem fenyeget az orvosstrájk.** Az utóbbi időben állandó harcban állott a munkásbiztosító pénztár az orvosi karral. Ugyanis a pénztár által meghatározott orvosi díjak oly minimálisan kicsinyek, hogy azt az orvosok elvállalni nem akarják. A pénztár életbeléptetése által az orvosok nagyon sok beteg kezeléséről esnek el s így megélhetésük meg lenne nehezítve. Ezért mozgalmat indítottak, sőt már annyira voltak, hogy strájjal fenyegettek. A pénztár vezetősége belátván az orvosok kérésének jogos voltát, tárgyalásokba bocsátkozott az orvosokkal és e tárgyalásokban tegnap közgyűlést tartott *Láng József* elnöklete alatt. A közgyűlésen az orvosokat egy ötös bizottság képviselte. A tárgyalások során a pénztár megállapodásra jutott az orvosokkal. Eszerint az orvosok 450 K. kapnak minden pénztári tag kezelése után. E tárgyalásban természetesen a városi orvosokon kívül a megyei orvosok is résztvettek és az egyezség ő reájuk is kötelező. Az egyezség alapján most már megszűntnek mondható az orvosstrájk. A vidéki orvosokkal szemben még csak a tuvardíjak megállapítása kérdéses, azonban ez is békés megoldást fog nyerni. A határozat a központi orvosszövetség megerősítése után lesz jogerős.

* **Megkezdődött a fősorozás.** Az idei fősorozás tegnap kezdődött Nagyváradon a túzóltó laktanyában. *Bordé Ferenc* főjegyző polgári elnök és *Edelmann Örnagy* katonai elnök vezetése alatt. Ezuttal az I. korosztálybeli ifjakat vizsgálták meg s a körülbelül 300

megvizsgált hadkötelesből 61 ifut soroztak be. Ma, kedden a második korosztálybeliek kerülnek a mérték alá.

* **Trachoma Nagylétán.** Az Amerikából behurcolt trachoma most Nagylétán jelentkezett. Itt azonban nem hatalmasodhatott el annyira mint Bagamérban, mert a két trachomában megbetegedett ember a lapok útján értesült a bagaméri esetről és azonnal orvosi kezelés alá bocsátotta magát. A betegeket azonnal kezelés alá vették s a veszedelmes baj tovább terjedését megakadályozták.

* **Nagyvárad-i mozgólényképek.** Mióta az Edison amugy is érdekes műsorán a nagyvárad-i mozgólényképek szenzációs látványossága szerepel, a korzó intím kis színházának nézőtere szinte állandóan zsufolva van közönséggel, mely méltó elragadtatással tapsol a fényesen sikerült ötletnek, amely eleven, színes, mozgalmas képével jelenítette meg a nagyvárad-i utcák forrongó életét. Vasárnap kilenc teljesen zsufolt háza volt az Edisonsnak s tegnap is óriási közönség látogatta a népszerű mozi. Ma érdekesítő, teljesen új képekből válogatott új műsor kerül bemutatásra megint. Amelynek egyes száma is és a hét következő napjain is műsoron marad. Az Edison gyönyörű nyári helyiségét, a pompás Mozi-kertet, amely a város legkellemesebb szórakozó helye már szombaton megnyitják s a mozgólényképeket este 9 órától csekély belépő díj mellett a kertben mutatják. A közönségnek kitűnő vendéglő fog a kertben rendelkezésére állani.

* **Találtak két üveg Selters vizet, négy kulcsot, egy arcképes medallont egy láncon, egy zsebórát, egy női kiegészítést benne erszény, zsebkendő és némi pénztartalommal, igazolt tulajdonosaik átvehetik a rendőrség I. em. 7. számú szobában.**

* **Olvasóink figyelmét** felhívjuk lapunk mai számában megjelent »Sirolin« hirdetésre.

X MOLNÁR H. Bémet-féle cukrászdájában állandóan 2-szer naponta friss Mignon kávéhoz való sütemények és tea-sütemény kapható. Telefon 395.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Kedd: Nászinduló. (Márkus Emma mint vendég.)

Szerda: Nóra. (Márkus Emma vendégfel-lépése.)

Csütörtök: Varázskeringő.

Péntek: Vig özvegy (új szereposztással.)

Szombat: Nagymama (új betanulással.)

Vasárnap d. u.: Milliárdos kisasszony, este: Két házasság.

A boszorkány.

Sardou Viktor hiperromantikus rémdrámájában lépett fel először *Márkus Emilia*. A darab hajmeresztéseivel már torkig van a közönség, de *Márkus Emilia* kedvéért megnézne akárhányszor még rosszabb darabokat is. Természetes tehát, hogy tegnap bérlétszünetben zsufolásig megtölt a színház. *Márkus Emilia* művészete meg is érdemli ezt a lelkesedést; az ő egyénisége már a magyarság művészi fejlettségének egyik disze. Az a feltétlen szuverénitás, amellyel szerepén királynő módjára uralkodik, az a pompás, kifejezésteljes organum és az a szinpadon annyira hódító szépség, amelyek *Márkus Emilia* legfőbb erősségét teszik, soha nem tévesztik hatásukat. A mi művészileg értékesíthető van *Zoraya* szerepében, azt *Márkus Emilia* a legkisebb nuanceig mind felhasználta. A közönség remek virágcsokorral, tapsokkal, kihívásokkal ünnepelte a művésznőt. — A többi szerepben *Tóth Elek*,

Hevesi Mariska, *Szarvasi Angyal Ilka*, *Hevesi Gusztó*, *Krasznai Hajnal*, *Sik*, *Deési léptek* fel és velük még majdnem az egész társulat, mert *Sardou* felvonultat annyi szereplőt, hogy egy kis nézőtér is kitelne belőlük. Némelyik kóristának két szerep is jutott a nagy bőségben. —r.

TANÜGY.

A pincériszkola vizsgálata. A nagyvárad-i szállodások, vendéglősök, kávéosok és korcsmárosok ipartársulata által fenntartott pincérszakiskolában a vizsgálat folyó hó 30-án, csütörtök d. u. 4—5-ig a közs. polg. fiúiskola helyiségében (földszint 6. sz.) tartatik meg, melyre a felügy. bizotts. tagjait és a t. főnök urakat tisztelettel meghívja. Nagyvárad, 1908. ápr. 27. A pincérszakiskola igazgatósága.

EGYESÜLETEK.

A 48-as népkör gyűlése. A nagyvárad-i 48-as népkör vasárnap délelőtt 11 órakor Szent László-tér Zsiga-házban lévő helyiségében dr *Stokker József* elnök elnöklete alatt igen látogatott választmányi gyűlést tartott. A jegyzőkönyvhitelesítés után *Weiss Lajos* pénztárnok terjesztette elő pénztári jelentését, mely után indítványára elhatározták, hogy a kör június hónapban a sporttéren ez idén is nyári mulatságot rendez, melyre felkéri a dr *Olass Béla* elnöklete alatt működött táncrendező bizottságot. Elnök bejelentette, hogy a Kör elnöksége ideiglenesen a Zöldfa-szállodában bérelt helyiséget 1908. november 1-ig, mert csak ekkor foglalhatja el a már novembertől kibérelt új körhelyiséget, ahol jelenleg a »Magyar Bank« van. *Déry János* a Kör élénkebbé tétele, *Fried Ferenc* pedig egy új billiárd beszerzésére tett indítványt, amelyet elfogadtak s megbízták az elnökséget, hogy az új helyiségben szerezzen be egy új tekeasztalt.

TÁVIRATOK.

A bán Bécsben.

Bécs, ápril 27. *Rauch Pál* báró bán tegnap este Bndapestről ideérkezett.

Az angol királyi pár Stokholmban.

Stokholm, ápril 27. Az angol királyi pár és *Viktória* főhercegnő tegnap délben érkezett ide. A pályaudvaron a svéd király egész családjával fogadta őket. Este a királyi palotában diszlakoma volt az angol királyi pár tiszteletére.

Gyászmise a meggyilkolt portugál királyért.

Lisszabon, ápril 27. Tegnap volt az ünnepi istentisztelet a meggyilkolt király és trónörökös lelki üd. éért a San Geronimo templomban. Az összes helyőrség és rendőrség kivonult a rend fenntartására. A király, királyné és *Alfonzi infáns* zárt kocsiban egész lovas ezredtől körülvéve hajtottak a templomhoz.

Összeesküvés a szandzsák vasut ellen.

Belgrád, ápril 27. Üszküb-ben a török hatóságok összeesküvésnek jöttek a nyomára, melynek az volt a célja, hogy a szandzsák vasut építését meghiúsítsa.

A nagy szerb összeesküvés élén két novárossi szerb pap állott, kiket letartóztattak.

Igazságszolgáltatás.

A dánosi bűnpör.

A dánosi mézárulás tárgyalásának ötödik napján is éppen olyan érdeklődés nyilvánult a bűnpör részletei iránt, mint eddig.

Délelőtt fél tíz órakor nyitotta meg a tárgyalást Rónay Kamill elnök. Tillik Gyuláné kovácsmester felesége volt az első tanu Pusztavacsról. Tízennyolc esztendő fiatal asszony.

— Kiskorom óta a barátnőm volt Szarvas Teréz. Ismertem a fülbevalóját is, szép kék volt. — Rá tud ismerni, ha megmutatom? (Megmutatja az elnök.)

— Ez az! Ismerem.

Ezután Heisler Erzsébet varrónőt hallgatták ki. Szarvas Terézre vonatkozóan azt mondta, hogy nála volt a leány egy esztendeig, ott tanult. A fülbevalóra Heisler Erzsébet is ráismert. Vecserek Sándort hallgatták ki ezután, aki Alsónyáregyházán hentesmester. Ezt vallotta:

— A gyilkosság idejében annak a hónapnak 18-ik napján bejött hozzám egy cigány.

— Megismerné azt a cigányt.

Vecserek Sándor körülnéz. Aztán rámutat Kolompár Balog Tutára:

— Ez az! Biztosan tudom! Vasad felől jöttek a cigányok, 18-án, tehát a dánosi gyilkosság előtt való napon.

Krizsán Andrásné azt mondta, hogy a gyilkosság napjának délutánján jött Felsőnyáregyháza felé, három asszony és egy férfi. Amikor a háza elé értek, két ember közülök jött be az udvaromra vizet inni. Az egyiket közülök új szür volt.

Az elnök: Ráismerne?

Krizsán Andrásné körülnéz és rámutat Lakatos Kunára.

Vágó Bálint cipész azt vallotta, hogy a gyilkosság előtt a felsőnyáregyházi erdő mellett látott egy pár cigányt, akik tüzet raktak. Három férfi és egy nő volt. Adott nekik dohányt.

— Megismerné azt, akinek dohányt adott?

Rámutat a tanu Kolompár Balog Tutára, aki tagadja, mintha ott lett volna a tüznél.

Forgó József irsai ácssegéd volt a következő tanu. Fölismerte a Szarvas János revolverét.

Tillinger János alsódánosi földmivest hallgatták ki ezután.

Frankó Irén volt a következő tanu. Azt mondja, hogy Lakatos Kuna vett az üzletben a gyilkosság előtt egy revolvert. Lakatos Kuna ezt tagadja. Staber Károlyné földmivesszony elmondja, hogy Kolompár Buer (Lakatos Lina) a kocsiját adta neki zálogba. Bizonyítja a tanu azt, hogy a cigányok valamennyien, akik itt vannak a tárgyalóteremben, egy bandába tartoztak és ott voltak 1906—1907. telén Eger-szalókon. Fölismeri a cigányokat.

A Fried-féle zsarolási ügy epilógusa.

Még élénk emlékezetében van városunk újságolvasó közönségének a »Nagyvárad Esti Ujság« tenállásához fűződő eset, amelynek egyik szereplője Fried Mór vendéglős volt s akinek a fellépése aztán a »Nagyvárad Esti Ujság« megszűnését okozta. Fried a szerkesztőséget feljelentette a bíróságnál s a »Fris Ujság«-ban egy nyilatkozatot tett közzé, amelyben a lap volt felelősszerkesztőjére vonatkozólag is több éles kitétel volt. Fráter bíróság elé vitte a dolgot s az esküdtbíróság tegnap tárgyalta volna az ügyet, de még a tárgyalás előtt a felek közt békés megegyezés jött létre s így az ügy bírói beavatkozás nélkül, békés uton nyert elintézés.

REGÉNYCSARNOK.

TÉVUTON.

Regény.

Írta:

ALESSANDRO SCARPA.

(Folytatás.)

(51)

Vulpini hercegnő a fiatal hölgyeket gar-dirozza; az előli ülésen Eugénie unokahuga mellett — kit a családban Nini-nek neveznek Szempály ül. Sieburg a kocsi ajtajához támaszkodva áll s vig, mulatságos dolgokat beszél. Elmondja nekik a római társaság minden keringő furcsa adomáját — mit tisztességes fiatal leányok meghallgathatnak s a lányok oly dallamosan, teljes szívből nevetnek, hogy gyermeked derűtségük végre ráragad Sempályra is, ki eleinte szótalan szórakozottságba merülten ült Nini mellett, oly hely, melyért ma az egész római férfi-világ méltán irigyli.

Ekkor bizonyos izgalom nyilvánul a közönségben, mindenki egy és ugyanazon irány felé tekint.

— Mi történik? — kérdi Jatinsky Polyxéna, kissé előre hajolva.

— Doria új »drag«-ja lesz, vagy tán a király — teled Vulpini hercegnő s rövidlátóan maga elé pislant.

— Nem, — szól Sieburg, miután körülnézett volna, — nem az, Wolnicka báróné nézik,

A szép nyitott hintóban, mit a délutánra Sterzlné nővéreinek rendelkezésére bocsátott, a két Wolnicka hölgy ül, — anya és leány. Mindkettő legszebb ruhájában diszeleg. A leány előkelően hátradől, anyja csaknem egész idő alatt a kocsiiban áll, s nagy látszóvén keresztül vizsgálja a római társaságot. Csak időnként ül le, pihenés kedvéért, vagy, mert nem képes egyensúlyát tovább fenntartani. Ilyenkor rendszeren azzal mulat, hogy kölcsönveit fogatának valamely részletét, tetszése nyilvánításai közt, megtapogatja.

Szokatlan s rendkívül feltűnő megjelenéssel párosult modorúak köszönhető a nagy feltűnés, mit a Sterzlné fogat ma előidéző s mit anya és leány habozás nélkül, azon megrendítő hasonlatosságnak tulajdonít, melylyel Sláva a belverdi Apollóval bír.

— A Wolnicka, a vén bolond, kit tegnap veletek láttunk a piazza di Spagnán? — kiáltja Polyxéna.

— Igen az!

— Képzeld csak Niki, — fordul Sempályhoz, — mama ismeri.

— Kiről beszéltek, gyermekek? — kiált át kocsiájából Jatinsky grófné.

— Wolnickánéról, mama, látod, amott?

— Isten ments! — tohászódik fel Jatinsky grófné. — Hisz az ember é'ete nincs biztonságban vele. Ma a villa Wolkonskyban nekem rontott.

— Hát honnan ismered az öreg, édes néném, — kérdi Sempály kissé türelmetlenül.

— Férjem hajdanában valami politikai összeköttetésben állt Wolnickyval, — magyarázza a grófné. — Az asszony türethetetlen; álló félóráig nem bírtam lerázni.

— De társalgása igen érdekes lehetett grófné, — közbe veti Sieburg.

— Engem nem érdekelt, — felel kedvetlenül a grófné. — Elmondta, mennyibe került az utazása, mennyit költ naponta kocsi-ra s hogy fiatal korában Cicinárától vett énekleckéket. De különös előszeretettel beszélt Sterzlné nővéréről, ki állítólag nagy házat viz Rómában és kizárólag a legmagasabb »crème«-mel érintkezik... Nevettek?

— Meg kell engedned, mama, hogy a Sterzlné név összefüggésben a magasabb crème-

mel, ellentállhatlanul kómikus! — kiáltja Polyxéna.

— Nekem semmi sem volt komikus — panaszkodik Jatinsky grófné, — á propos, egy érdekes dolgot azért mégis mondott, azt, t. i. hogy unokahuga, Sterzlné Zenaide... Mit nevettek már megint?

— Sterzlné Zenaide... ez a név egy költemény! — nevet Polyxéna grófné.

— No, azok után, a miket ma az öregtől hallottam, ugy tetszik, hogy a bájos Zenaide azon a ponton van, a kellemetlen Sterzlné nevet Ausztria legjobb neveinek egyikével felcserélni — legalább így beszélt a vén bolond. Még nem nyilvános a dolog, azért nem is mondhatja meg a vőlegény nevét, de Zenaide ugy szólván mátkás egy fiatal gróffal — ki az oszt-rák követségénél attaché. Ki lehet ez? Nektek tudni kéne?

— Ah, ah! Ön az? — fordul Polyxéna Sieburghoz.

Sieburg fejét rázza s szőke bajuszát pödörgetve, gonosz mosolylyal szemléli Sempály szemebetűnő bosszuságát,

— Vagy te iennél, Niki? — incselkedik Polyxéna, — gratulálok a kellemes rokonsághoz.

Azonban o'y feltűnő zavar vesz erőt mindenkin, hogy meglepetten elnémul.

— Semmiről sem tudok, — kiált Sempály setéten. — Ennek a vén pletykáak a képzelő tehetsége valósággal kolosszális!

A fénycsillám, az egyenruhák rézgombjain egyre gyengül, az örök zöld lomb setétebbre válik.

»Gran Dio! morir si giovane! — játsza a zenekar....

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Értéktőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, ápril. 27.

Oszták hitelrészvény	—	—	626.25
Magyar hitelrészvény	—	—	734.75
Leszámitoló bank	—	—	403
Rimamurányi	—	—	509.25
Oszták m. államvasuti részv.	—	—	644.50
Közuti vasut	—	—	523.50
Városi villamos vasut	—	—	282.50

A gabonatőzsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, ápril. 27.

Buza okt.	50 kilogrammonként	11.81
Buza ápr. 1908	—	8.61
Rozs ápr.	—	12.57
Zab ápr.	—	91.11
Tengeri máj. 1908.	—	7.32

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1908. ápril. 27.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	—	109.25
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	—	92
Magyar koronajáradék	—	—	81.25
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	—	92
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	—	95
Magyar nyereséj sorsjegy kölcsön	—	—	185
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	—	—	140
Oszták járadék papirban	—	—	91.57
Oszták járadék ezüstben	—	—	96.50
Oszták járadék aranyban	—	—	113.75
Oszták korona járadék	—	—	29.55
1860. oszt. államsorsjegyek	—	—	146
Oszták magyar bankrészvény	—	—	1780
Magyar hitelbank-részvény	—	—	633.50
Oszták hitelbank-részvény	—	—	260.75
Oszták magyar államvasuti részvény	—	—	695.50

A szerkesztőért felelős

Dr. VUCKIÓCS GYULA

Uj butor nagyraktár!

Tisztelettel értesítjük a nagyérdemű közönséget, hogy saját

kárpitos, asztalos, esztergályos műhelyünket és butortelepünket kibővítettük és azt a mai naptól kezdve

Pelleyné és Schmidt

bejegyzett cég alatt fogjuk tovább vezetni. Minden törekvésünk oda irányul, hogy a legkényesebb izlésnek is eleget tegyünk. Araink igen szolidak. Szilárd munkánk és pontos kiszolgálásunkért több oldalról már is elismerésben részesültünk. Allami hivatalnokok és katonaliszt uraknak igen előnyös árt számítunk.

A n. é. vevőközönség szives pártfogását kéri

Pelleyné és Schmidt

NAGYVÁRADON, Teleky-utca 24. sz.

Nagyváradai sör.

Ertesitem a nagyérdemű közönséget, hogy az újonnan gyártott

márciusi söreim

most kerülnek forgalomba. Valóban finom kellemes ízű sörök megtelevők a legkényesebb izlésnek. A márciusi sörök már ős idők óta a sörértők kedvence és gyártmányom e tekintetben versenyez a legelsőrendű minőségekkel. Ez alkalommal ajánlom SZT. LÁSZLÓ MALATASÖRÖMET, mely a világhírű bajor sörök mintájára készült. Söreim kaphatók eredeti gyári töltésben minden kereskedésben. A n. é. közönséget kérem ezen helyi gyártmányu söreimet, melyek a legelsőrendű gyártmányokkal versenyképes előnyben részesíteni annál is inkább, mert az jutányosan beszerezhető és nem fizet annál reklám címetek drága pénzén.

Kitűnő tisztelettel

KRAUSZ BÉLA.

Uj 100 koronás

I. FERENCZ JÓZSEF

jubileumi aranyérem napi

árfolyamon kapható

a „Magyar Bank”

részv. társaságnál.

!! Kedvező fizetési feltételek !!

Saját érdeke

minden hölgynek, hogy

tavaszi ujdonságainkat

női ruhaszövetek, selymek, delinek és mosóárunkban, ugyszintén tavasszi női felöltők és taft kabátokban meglekintse.

Szebbet, jobbat, divatosabbat

sehol olcsóbban nem kap

mint nálunk.

Két nagy esődtömegből

került 2500 méter gyapju delin à 50 kr., valódi Koechlin-féle levartimok à 42 kr., **1000 méter csikos tavasszi kelme 75 krajcártól, 1650 méter szines és fekete taft 1 frt 20 kr.-ért, 120 széles taft fihr és liberty selyem még nem létezett olcsó ár 2 frt 88 kr.**

Struc boák, selyem alsók, japán övek

27 százalékkal olcsóbb mint bárhol.

Vászon és asztalneműekben

a régi elismert **szolid minőségek és áruk.**

Nagybecsű pártfogást kérünk:

Wallerstein Fülöp Fiai

Bémer-tér, Pannonia mellett!

!! Kedvező fizetési feltételek !!

Uj üzlet! Uj üzlet!

Lukács Nándor butor-raktára

műasztalos-, kárpitos- és díszítő műhelye
Nagyvárad, Fő-utca 8. sz. Széchenyi szállodával szemben,

Allandó raktár: háló, ebédlő uri szoba és szalon berendezések, mindennemű modern styl szerint. Vas, réz és hajlított fa butorok rendkívül nagy választékban. 210

Pontos kiszolgálás.

Olcsó árak

Kivánatra rajzok és költségvetések ingyen.

LEGRÉGIBB ÉS LEGMEGBIZHATÓBB

nyaralási vállalat

Van szerencsénk a nagyérdemű közönség b. figyelmét felhívni fővárosi mintára berendezett **molykár elleni megóvó és biztosító vállalatunkra.**

Elfogadunk nyári gondozásra felelősség mellett bármily értékes ruhákat, szörme árukat, függönyöket szőnyegetek stb. azokat saját műhelyünkben kijavítva, hiba nélkül szolgáltatjuk vissza, kivánatra azokért házhoz küldünk; az üzlet és raktár tűz és betörés ellen biztosítva van.

Becsés pártfogását kérve, kiváló tisztelettel

Zboray Gyula és Társa

szücs üzlete, Fő-utca 7. sz.

Legjobbak

a

Moskovits

czipők.

Kossuth-utca 5.

SEBŐ IMRE

könyv-, zenemű-, papir-
 írószerszerkesztő ajánlja
 dusan felszerelt raktárát a
 magyar német francia és angol iro-
 dalom összes termékeiből, nemkülönben dus választéku raktárát

papir és írószerekben

legjutányosabb árak mellett.

Pontos kiszolgálás.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám

Művek

folyóiratok, hírlapok,
 vonalzatok,
 gazdasági nyomtatványok,
 egyházi, községi
 és egyéb
 hivatalos nyomtatványok,
 körlevelek,
 levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
 mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levéllejek,

szamlák, falragaszok,
 bál meghívók,
 táncrendek, etlapok,
 naptárak,
 palackfeliratok,
 névjegyek,

gyászlapok
 stb. a nyomdai szakba
 vágó nyomtatványok
 készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.